

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય

વિરુદ્ધ

બ્રિજલ સિંહ

સપ્ટેમ્બર ૨૭, ૨૦૦૫

[રૂમા પાલ, ડૉ. એ. આર. લક્ષ્મણન અને આર. વી. રવીન્દ્રન, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭-કલમ ૩૩સી (૨), ૩૩એ અને ૧૦-કામચલાઉ ધોરણે નિયુક્ત કામદારની સેવાની સમાપ્તિ-હાઈકોર્ટ દ્વારા સ્ટે-છ વર્ષ પછી, ફરજમાં ફરી જોડાયા વિના, સ્ટે ઓર્ડર પર આધાર રાખીને, કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળ કામદાર દ્વારા તે વર્ષો માટે પગાર અને બોનસ માંગતી અરજી-યોજાઈ:લેબર કોર્ટ પાસે અનિશ્ચિત દાવામાં અરજીનો ચુકાદો આપવાનો અધિકારક્ષેત્ર ન હતો-યોગ્ય મંચ દ્વારા ચુકાદો ન આવે ત્યાં સુધી, કામદાર કલમ ૩૩ સી (૨) હેઠળ લેબર કોર્ટને તેની બરતરફીને ખોટી ગણાવીને તેની

અવગણના કરવા અને તેના આધારે તેના વેતનની ગણતરી કરવા માટે કહી શક્યો ન હતો.

પ્રતિવાદીની અપીલકર્તા સાથે કામચલાઉ અને કામચલાઉ ધોરણે મોસમી કારકુન તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.તેમની સેવાઓ સમાપ્ત થવા પર, તેમણે હાઈકોર્ટમાં રિટ અરજી દાખલ કરી હતી, જેમાં સ્ટે આપવામાં આવ્યો હતો.તેથી છ વર્ષના અંતરાલ પછી, તે દરમિયાન ફરજ પર ફરી જોડાયા વિના, સ્ટે ઓર્ડર પર આધાર રાખીને, પ્રતિવાદીએ શ્રમ અદાલત સમક્ષ ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ ની કલમ ૩૩ સી (૨) હેઠળ તે વર્ષો માટે પગાર અને બોનસ માટે અરજી દાખલ કરી.જવાબમાં, અપીલકર્તાઓએ દલીલ કરી હતી કે રિટ પિટિશન પેઝિંગ હોવાથી, શ્રમ અદાલત પાસે વિવાદની સુનાવણી અને નિર્ણય લેવાનો અધિકારક્ષેત્ર નથી.જોકે, શ્રમ અદાલતે અરજીને મંજૂરી આપી હતી અને તેની સામે અપીલકર્તાની રિટ અરજીને ઉચ્ચ અદાલતે ફગાવી દીધી હતી.એટલે વર્તમાન અપીલ.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠરાવ્યુ : ૧. શ્રમ અદાલતે આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળ દાખલ કરેલી અરજીને મંજૂરી આપીને ભૂલ કરી છે અને કામદારને માત્ર

પગાર જ નહીં પરંતુ બોનસ પણ ચૂકવવાનો આદેશ આપ્યો છે, જો કે તે તેના દ્વારા મેળવેલા સ્ટે ઓર્ડર પછી અપીલકર્તાઓની કચેરીમાં હાજર થયો નથી.
[૬૪૧-ડી]

૨. યોગ્ય મંચ જ્યાં પાછા વેતનનો પ્રશ્ન નક્કી કરી શકાય છે તે માત્ર તે કાર્યવાહીમાં છે કે જેને કાયદાની કલમ ૧૦ હેઠળ સંદર્ભ આપવામાં આવે છે. શ્રમ અદાલત, તાત્કાલિક કેસમાં, ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલના કાર્યોને પોતાના પર ઘમંડ કરી શકતી નથી અને પ્રતિવાદી દ્વારા કરવામાં આવેલા દાવાને ધ્યાનમાં લઈ શકે છે જે હાલના અધિકાર પર આધારિત નથી પરંતુ જેને આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૧૦ હેઠળ સંદર્ભમાં ઔદ્યોગિક વિવાદનો વિષય બનાવી શકાય છે. તેથી, શ્રમ અદાલતને આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળ પ્રતિવાદી દ્વારા કરવામાં આવેલા દાવાને અનિશ્ચિત દાવામાં ચુકાદો આપવાનો કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી અને જ્યાં સુધી યોગ્ય મંચ દ્વારા આવો ચુકાદો આપવામાં ન આવે ત્યાં સુધી પ્રતિવાદી-કામદાર શ્રમ અદાલતને આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળની અરજીમાં તેની બરતરફીને ખોટી ગણાવીને તેની અવગણના કરવા અને તેના આધારે તેના વેતનની ગણતરી કરવા માટે કહી શકે નહીં. તેથી, એવી દલીલો સ્વીકારવી અશક્ય છે કે પ્રતિવાદી-કામદાર હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા ઉપરોક્ત આદેશ અનુસાર સેવામાં ચાલુ રહે તેના આધારે વેતનના નિર્ધારણ અને ચુકવણી માટે કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળ અરજી દાખલ

કરી શકે છે.[૬૪૧-એ, બી, સી]

પંજાબ બેવરેજિસ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સુરેશ ચંદ, [૧૯૭૮] ૨ એસ. સી. સી. ૧૪૪, દિલ્લી મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન વિરુદ્ધ ગણેશ રઝેક અને અન્ય, [૧૯૮૫] ૧ એસ. સી. સી. ૨૩૫ અને સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ રામચંદ્ર દુબે અને અન્યો, [૨૦૦૧] ૧ એસ. સી. સી. ૭૩ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

સિવિલ અપીલીય હકુમત : સિવિલ અપીલ નંબર ૫૯૧૦/૨૦૦૫.

સી.એમ.ડબલ્યુ.પી. નંબર ૩૬૪૦૬/૧૯૯૫ માં અલાહાબાદ હાઇકોર્ટના ૦૯/૦૧/૨૦૦૨ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તાઓ માટે દિલીપ ટંડન અને પ્રવીણ સ્વરૂપ.

પ્રતિવાદી માટે તેમની સાથે શ્રીમતી શ્યામલા પપ્પુ, આર. કૃષ્ણમૂર્તિ અને મોહન પાંડે.

કોર્ટનો ચુકાદો આમના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

ડૉ. એ. આર. લક્ષ્મણન, ન્યાયમુર્તિ. પરવાનગી આપવામાં આવી છે.

આ અપીલ અલ્હાબાદ ખાતેની હાઈકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેયર દ્વારા સિવિલ મિસેલેનિયસ રિટ પિટિશન નંબર ૩૬૪૦૬/૧૯૯૫ માં પસાર કરાયેલા ૦૯/૦૧/૨૦૦૨ ના અંતિમ ચુકાદા અને આદેશ સામે દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તાઓ-ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય અને પ્રાદેશિક ખાદ્ય નિયંત્રક, મેરઠ પ્રદેશ, મેરઠ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ અરજીને ફગાવી દીધી હતી.પ્રતિવાદીની સ્ટોપ ગેપ વ્યવસ્થા પર વરિષ્ઠ માર્કેટિંગ ઇન્સ્પેક્ટરની કચેરીમાં કામચલાઉ અને કામચલાઉ ધોરણે મોસમી કારકુન તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.૨૨/૦૪/૧૯૮૭ તારીખનો નિમણૂક આદેશ આ રીતે વાંચે છે:

તારીખ: ૨૨/૦૪/૧૯૮૭

આદેશ

આ જિલ્લામાં એસ. એ. કારકુનના પદ પર નીચેની વ્યક્તિઓની નિમણૂક તેમના નામની સામે ઉદ્દેખિત સ્થળે આદેશ નંબર ૯૭/૬૮/એસ.વી.એ. ૧.૨.૮૭ તારીખ ૨૦/૦૪/૧૯૮૭ દ્વારા કરવામાં આવે છે.વિભાગના ખાદ્ય નિયંત્રક અને નિર્દેશ આપવામાં આવે છે કે તેઓ તેમની પોસ્ટિંગના સ્થળે તાત્કાલિક તેમની ભરતીની જાણ કરે.આ કર્મચારીઓની નિમણૂક ૧૯૮૭-૮૮ ના ઘઉં ખરીદી

પ્રોજેક્ટ હેઠળ ૪૩૦-૬૮૫ ના પગાર ધોરણમાં કામચલાઉ/કામચલાઉ ધોરણે કરવામાં આવી છે.૩૧/૦૭/૧૯૮૭ ની બપોરથી સેવાઓ આપમેળે સમાપ્ત થઈ જશે.તેના માટે કોઈ અલગ આદેશ જારી કરવામાં આવશે નહીં.

પ્રતિવાદીની સેવાઓ ૦૩/૦૭/૧૯૮૭ પર સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી.સમાપ્તિ આદેશથી વ્યથિત થઈને પ્રતિવાદીએ હાઈકોર્ટની ફાઈલ પર રિટ પિટિશન નંબર ૧૫૧૭૨/૧૯૮૭ દાખલ કરી હતી. ૨૮/૧૦/૧૯૮૭ તારીખના આદેશ દ્વારા, ઉચ્ચ અદાલતે નીચેનો આદેશ પસાર કર્યો:-

"નોટિસ જારી કરો.

કોર્ટના આગામી આદેશો સુધી, ૨૨/૦૪/૧૯૮૭ અને ૦૩/૦૭/૧૯૮૭ ના આદેશોની કામગીરી પર રોક રહેશે.

અહીં અપીલકર્તાઓએ રિટ પિટિશનમાં પોતાનું જવાબી સોગંદનામું દાખલ કર્યું હતું જેમાં જણાવ્યું હતું કે પ્રતિવાદી હાઈકોર્ટના આદેશ મુજબ ક્યારેય કાર્યાલયમાં હાજર રહ્યો ન હતો અને તેણે ફરજોમાં જોડાવાની કાળજી લીધી ન હતી, તેથી તે કોઈપણ પગાર માટે હકદાર નથી.પ્રતિવાદીએ છ વર્ષના અંતરાલ પછી, ૪ જુલાઈ, ૧૯૮૭ થી જુલાઈ, ૧૯૯૩ સુધી પગારની ચુકવણી અને

૧૯૮૭ થી ૧૯૯૨ વર્ષ માટે બોનસ માટે મેરઠની શ્રમ અદાલત સમક્ષ વિવિધ કેસ નંબર ૧૧/૧૯૯૩ દાખલ કર્યો હતો. પગાર અને બોનસની કુલ રકમ રૂપિયા ૧,૫૫,૮૨૧ નક્કી કરવામાં આવી હતી. ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ (ત્યારબાદ "આઈ. ડી. અધિનિયમ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળ ઉપરોક્ત અરજી દાખલ કરવા માટે પ્રતિવાદીએ રિટ અરજીમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૨૮/૧૦/૧૯૮૭ ના વચગાળાના આદેશ પર જ આધાર રાખ્યો છે. અપીલકર્તાઓ દ્વારા અહીં શ્રમ અદાલત સમક્ષ વળતો સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે રિટ પિટિશન નંબર ૧૫૧૭૨/૧૯૮૭ ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ વિચારણા માટે બાકી છે, તેથી, આવા સંજોગોમાં, શ્રમ અદાલત પાસે વિવાદની સુનાવણી અને નિર્ણય લેવાનો અધિકારક્ષેત્ર નથી.

શ્રમ અદાલતે તેના તારીખના ૨૩/૦૮/૧૯૯૫ ના આદેશમાં અપીલકર્તાઓને પગાર અને રૂ. ઉપરોક્ત આદેશની તારીખથી એક મહિનાની અંદર ૧૯૮૭ થી ૧૯૯૨ સુધીના સમયગાળા માટે ૧,૫૫,૮૨૧. શ્રમ અદાલતના આદેશથી નારાજ, અપીલકર્તાઓએ ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ સિવિલ વિવિધ રિટ પિટિશન નંબર ૩૬૪૦૬/૧૯૯૫ દાખલ કરી હતી, જેમાં દલીલ કરવામાં આવી હતી કે શ્રમ અદાલતને વર્તમાન વિવાદનો પ્રયાસ કરવા અને નિર્ણય લેવાનો કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી અને શ્રમ અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો આદેશ રેકૉર્ડ

પર સ્પષ્ટ કાયદાની સ્પષ્ટ ભૂલથી પીડાય છે અને તેથી તેને રદ કરવામાં આવે છે.તેથી અપીલકર્તાઓએ મેરઠની શ્રમ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા ૨૩/૦૮/૧૯૯૫ તારીખના આદેશને રદ કરવાની વિનંતી કરી હતી.રિટ પિટિશનમાં પ્રતિવાદી દ્વારા અહીં કાઉન્ટર એફિડેવિટ દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા સ્ટે ઓર્ડર પછી, અપીલકર્તાઓને ફરજમાં જોડાવાની મંજૂરી આપવા માટે ઘણી વિનંતીઓ કરવામાં આવી હોવા છતાં તેમને ફરજમાં જોડાવાની મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી.પ્રતિવાદી પાસે આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળ અરજી દાખલ કરવા સિવાય અન્ય કોઈ ઉપાય બચ્યો ન હતો. તેથી, એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે શ્રમ અદાલતે પ્રતિવાદીની તરફેણમાં યોગ્ય રીતે આદેશ પસાર કર્યો છે, જેમાં અપીલકર્તાઓને પગાર અને બોનસની ચુકવણી કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે.ઉચ્ચ અદાલતે ૦૯/૦૧/૨૦૦૨ તારીખના આદેશ દ્વારા સિવિલ વિવિધ રિટ પિટિશન નંબર ૩૬૪૦૬/૧૯૯૫ ને ફગાવી દીધી હતી જેમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે પ્રતિવાદી-કામદાર પગાર અને અન્ય ભથ્થાં માટે હકદાર છે, જે સ્વીકાર્યું છે કે પ્રતિવાદીને ચૂકવવામાં આવ્યું નથી; જ્યાં સુધી સિવિલ વિવિધ રિટ પિટિશન નંબર ૧૫૧૭૨/૧૯૮૪ નો આખરે નિકાલ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, આઈ.ડી. અધિનિયમની કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળ સંબંધિત કામદારને ચૂકવણી કરવાની જવાબદારી, જો કોઈ હોય તો, અપીલકર્તાઓ દ્વારા ટાળી શકાતી નથી અને તેથી, પ્રતિવાદી દ્વારા આઈ.ડી.

અધિનિયમની કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી સક્ષમ અને જાળવવા યોગ્ય છે.૦૯/૦૧/૨૦૦૨ ના ચુકાદા અને આદેશથી નારાજ, અપીલકર્તાઓએ વિશેષ રજા દ્વારા આ અપીલને પસંદ કરી.

અમે શ્રમ અદાલત અને હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલી દલીલો, જોડાણો અને આદેશોનો કાળજીપૂર્વક અભ્યાસ કર્યો છે.

અમે અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી દિલીપ ટંડન અને પ્રતિવાદી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રીમતી શ્યામલા પપ્પુની દલીલો સાંભળી હતી.

આ કેસની પૃષ્ઠભૂમિ હકીકતોમાં, આ અદાલત દ્વારા વિચારણા માટે કાયદાના નીચેના પ્રશ્નો ઉભા થાય છે:

- (૧) શું ઉચ્ચ અદાલતે ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમની કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળ પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરાયેલા શ્રમ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને મંજૂરી આપવામાં ભૂલ કરી છે?
- (૨) પ્રતિવાદી દ્વારા અહીં દાખલ કરાયેલી રિટ પિટિશન નંબર ૧૫૧૭૨/૧૯૮૭ ની પેન્ડન્સી, જેનો આખરે નિકાલ કરવામાં આવ્યો

નથી, તે આઈ.ડી. અધિનિયમની કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળ સંબંધિત કામદારને ચૂકવણી કરવાની જવાબદારી, જો કોઈ હોય તો, ઊભી થાય છે કે નહીં?

(૩) શું ઉચ્ચ અદાલતે પ્રતિવાદીને પગાર અને બોનસની મંજૂરી આપવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે, જો કે તે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા તારીખ ૨૮/૧૦/૧૯૮૭ દ્વારા પસાર કરાયેલા સ્ટે ઓર્ડર પછી અપીલકર્તાની કચેરીમાં હાજર થયો નથી?

(૪) શું શ્રમ અદાલતને અનિશ્ચિત દાવાને ધ્યાનમાં લેવાનો અને નિર્ણય લેવાનો અધિકારક્ષેત્ર છે?

ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમની કલમ ૩૩સી આ રીતે વાંચે છે:

“ [૩૩સી. નોકરીદાતા પાસેથી બાકી નાણાંની વસૂલાત –

(૧) કોઈ સમાધાન અથવા પુરસ્કાર હેઠળ અથવા પ્રકરણ પાંચે અથવા પ્રકરણ પબ્લીની જોગવાઈઓ હેઠળ કોઈ કામદારને કોઈ નાણાં ચૂકવવા હોય તો, કામદાર પોતે અથવા તેના દ્વારા આ માટે લેખિતમાં અધિકૃત અન્ય કોઈ વ્યક્તિ, અથવા કામદારના મૃત્યુના કિસ્સામાં, તેના સોંપનાર અથવા વારસદારો, વસૂલાતની અન્ય કોઈ રીત પર પૂર્વગ્રહ વિના, તેને બાકી રહેલા

નાણાંની વસૂલાત માટે યોગ્ય સરકારને અરજી કરી શકે છે, અને જો યોગ્ય સરકારને સંતોષ થાય કે કોઈ નાણાં બાકી છે, તો તે તે રકમ માટે કલેક્ટરને પ્રમાણપત્ર આપશે જે તેની વસૂલાત કરવા માટે આગળ વધશે. જમીનની આવકની બાકી રકમની જેમ:

પરંતુ આવી દરેક અરજી નોકરીદાતા પાસેથી કામદારને જે તારીખે નાણાં ચૂકવવા પડશે તે તારીખથી એક વર્ષની અંદર કરવામાં આવશે; વધુમાં જો યોગ્ય સરકારને સંતોષ થાય કે અરજીમાં ઉપરોક્ત સમયગાળાની અંદર અરજી ન કરવા માટે પૂરતું કારણ હતું, તો આવી કોઈપણ અરજી એક વર્ષના ઉક્ત સમયગાળાની સમાપ્તિ પછી સ્વીકારવામાં આવી શકે છે.

(૨) જ્યાં કોઈ કામદાર નોકરીદાતા પાસેથી કોઈ નાણાં અથવા કોઈ લાભ મેળવવાનો હકદાર હોય કે જેની ગણતરી નાણાંની દ્રષ્ટિએ કરવામાં આવે અને જો બાકી નાણાંની રકમ અથવા તે લાભની ગણતરી કઈ રકમ પર થવી જોઈએ તે અંગે કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થાય, તો આ અધિનિયમ હેઠળ કરવામાં આવતા કોઈપણ નિયમોને આધિન આ પ્રશ્નનો નિર્ણય યોગ્ય સરકાર દ્વારા આ માટે નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી શ્રમ અદાલત દ્વારા ત્રણ મહિનાથી વધુ સમયગાળાની અંદર કરી શકાય છે.

પરંતુ શરત એ છે કે, જ્યાં લેબર કોર્ટના પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર (પીઠાસીન અધિકારી) ને તેમ કરવું જરૂરી અથવા યોગ્ય જણાય, તો તેઓ લેખિતમાં કારણો નોંધીને, આવી મર્યાદામાં તેમને યોગ્ય લાગે તેટલો વધુ સમયગાળો વધારી શકે છે.

તે સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે કામદાર કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળ ત્યારે જ આગળ વધી શકે છે જ્યારે ટ્રિબ્યુનલે કલમ ૩૩એ હેઠળની ફરિયાદ પર અથવા કલમ ૧૦ હેઠળના સંદર્ભ પર ચુકાદો આપ્યો હોય કે ડિસ્ચાર્જ અથવા બરતરફીનો આદેશ વાજબી ન હતો અને તે આદેશને રદ કર્યો હોય અને કામદારને પુનઃસ્થાપિત કર્યો હોય. પંજાબ બેવરેજિસ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સુરેશ ચંદ, [૧૯૭૮] ૨ એસ. સી. સી. ૧૪૪ના કેસમાં આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળની કાર્યવાહી અમલની કાર્યવાહીની પ્રકૃતિમાં એક કાર્યવાહી છે જેમાં શ્રમ અદાલત નોકરીદાતા પાસેથી કામદારને ચૂકવવાની રકમની ગણતરી કરે છે, અથવા જો કામદાર કોઈ પણ લાભ માટે હકદાર હોય જે નાણાંની દ્રષ્ટિએ ગણતરી કરવામાં સક્ષમ હોય, તો નાણાંની દ્રષ્ટિએ લાભની ગણતરી કરવા માટે આગળ વધે છે. આગળ જતાં, આ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે જે નાણાંની ગણતરી કરવાની માંગ કરવામાં આવી છે અથવા જે લાભની ગણતરી કરવાની માંગ કરવામાં આવી છે તેનો અધિકાર અસ્તિત્વમાં હોવો જોઈએ, એટલે કે, પહેલેથી જ ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હોવો જોઈએ અથવા

તેની જોગવાઈ કરવામાં આવી હોવી જોઈએ અને તે ઔદ્યોગિક કામદાર અને તેના માલિક વચ્ચેના સંબંધ દરમિયાન અને તેના સંબંધમાં ઊભો થવો જોઈએ. આ અદાલતે આગળ નીચે પ્રમાણે ચુકાદો આપ્યો:

"કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી શ્રમ અદાલત ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલના કાર્યો પર ઘમંડ કરવા અને એવા દાવાને સ્વીકારવા માટે સક્ષમ નથી કે જે હાલના અધિકાર પર આધારિત ન હોય પરંતુ જેને કાયદાની કલમ ૧૦ હેઠળ સંદર્ભમાં યોગ્ય રીતે ઔદ્યોગિક વિવાદનો વિષય બનાવી શકાય.

દિલ્લી મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન વિરુદ્ધ ગણેશ રઝેક અને અન્યના કેસમાં, [૧૯૯૫] ૧ એસ. સી. સી. ૨૩૫. આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો:

"૧૨.ઉચ્ચ અદાલતે આમાંના કેટલાક નિર્ણયોનો ઉલ્લેખ કર્યો છે પરંતુ તેનો સાચો અર્થ ચૂકી ગયો છે.આ નિર્ણયોનો ગુણોત્તર સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે જ્યાં દાવાનો આધાર અથવા કામદારોને કોઈ ચોક્કસ લાભનો હક વિવાદિત છે, ત્યાં નોકરીદાતા દ્વારા અગાઉ કોઈ ચુકાદો અથવા માન્યતા ન હોવાથી, હકદારી સંબંધિત વિવાદ દાવો કરેલા લાભ સાથે આકસ્મિક

નથી અને તેથી, સ્પષ્ટપણે કાયદાની કલમ ૩૩-સી (૨) હેઠળ કાર્યવાહીના અવકાશની બહાર છે. શ્રમ અદાલત પાસે પહેલા કામદારોના હકનો નિર્ણય કરવાનો અને પછી કાયદાની કલમ ૩૩-સી (૨) હેઠળ તેની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને તે આધારે ચુકાદો આપવામાં આવેલા લાભની તુલના કરવા માટે આગળ વધવાનો કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી. જ્યારે હકદારીને અગાઉ એમ્પ્લોયર દ્વારા ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હોય અથવા માન્યતા આપવામાં આવી હોય અને તે પછી તેના અમલીકરણ અથવા અમલીકરણના હેતુ માટે કેટલીક અસ્પષ્ટતા માટે અર્થઘટન જરૂરી હોય ત્યારે જ અર્થઘટનને કલમ ૩૩-સી (૨) હેઠળ શ્રમ અદાલતની સત્તાને આનુષંગિક ગણવામાં આવે છે, જેમ કે તેના અમલના હેતુ માટે હુકમનામું અર્થઘટન કરવાની કાર્યકારી અદાલતની સત્તા.

૧૩. આ બાબતોમાં, પ્રતિવાદી-કામદારો કે જેઓ તમામ દૈનિક-રેટેડ/કેઝ્યુઅલ કામદારો હતા, તેમને નિયમિત કામદારો જેટલા જ દરે વેતન ચૂકવવાનો દાવો અગાઉ નિયોક્તા દ્વારા ચુકાદો અથવા માન્યતા દ્વારા નક્કી કરવામાં આવ્યો ન હતો, જેના વિના તે લાભની ગણતરીનો તબક્કો પહોંચી શક્યો ન હતો. સમાન પ્રકારનું કામ કરવાનો કામદારોનો દાવો અને "સમાન કામ માટે સમાન પગાર" ના સિદ્ધાંત પર નિયમિત કામદારોને સમાન દરે વેતન મેળવવાનો તેમનો હક વિવાદિત હોવાથી,

તેમના વિવાદનો ચુકાદો આપ્યા વિના, પરિણામે તેમના દાવાને આ અસરથી સ્વીકારવામાં આવે છે, કલમ ૩૩-સી (૨) ને આકર્ષવા માટે તે આધારે લાભની ગણતરી માટે કોઈ પ્રસંગ હોઈ શકે નહીં.માત્ર હકીકત એ છે કે કેટલાક અન્ય કામદારોએ બંધારણની કલમ ૩૨ હેઠળ રિટ અરજીઓ દાખલ કરીને સમાન દાવો કર્યો હોવાનો આરોપ છે, જે આવા લાભની ગણતરી કરતા પહેલા લાભના હકના દાવાના ચુકાદાની જરૂરિયાતનો સંકેત આપે છે.પ્રતિવાદીઓનો દાવો કેટલાક અન્ય કામદારો દ્વારા દાખલ કરાયેલી રિટ પિટિશનમાં કરવામાં આવેલા અગાઉના ચુકાદા પર આધારિત નથી, જે સમાન દાવાને સમર્થન આપે છે, જેના પર આ પ્રતિવાદીઓના લાભ માટે પણ ચુકાદા તરીકે આધાર રાખી શકાય છે.કેટલાક અન્ય કામદારો દ્વારા રિટ અરજીઓ કે જેના માટે કેટલાક સંદર્ભ આકસ્મિક રીતે કરવામાં આવ્યા હતા, જેની વિગતો આ બાબતોમાં ઉપલબ્ધ નથી, તેથી, વર્તમાન હેતુ માટે કોઈ સુસંગતતા નથી.તેથી, એવું માનવું આવશ્યક છે કે શ્રમ અદાલત તેમજ ઉચ્ચ અદાલતે આ પ્રતિવાદીઓ દ્વારા કાયદાની કલમ ૩૩-સી (૨) હેઠળ કરવામાં આવેલી અરજીઓને જાળવવા યોગ્ય ગણવામાં ભૂલ કરી હતી.

સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ રામચંદ્ર દુબે અને અન્યોના કેસમાં,
[૨૦૦૧] ૧ એસ. સી. સી. ૭૩, આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:

"૭.જ્યારે ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલને આ પ્રશ્નનો ચુકાદો આપવા માટે સંદર્ભ આપવામાં આવે છે ત્યારે માત્ર કામદારની બરતરફી ન્યાયી છે કે નહીં તે જ નહીં, પરંતુ યોગ્ય રાહત આપવા માટે, તે પ્રશ્નની તપાસનો સમાવેશ કરશે કે શું પુનઃસ્થાપના સંપૂર્ણ અથવા આંશિક વેતન સાથે હોવી જોઈએ કે નહીં.ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ રજૂ કરવાના પુરાવા પર આધાર રાખીને આવો પ્રશ્ન એક હકીકત છે.જો નોકરીની સમાપ્તિ પછી, કામદારને અન્યત્ર લાભદાયી રીતે નોકરી આપવામાં આવે છે, તો તે નક્કી કરવા માટે ધ્યાનમાં લેવાના પરિબલોમાંથી એક છે કે પુનઃસ્થાપના પૂર્ણ વેતન સાથે હોવી જોઈએ કે રોજગારની સાતત્યતા સાથે હોવી જોઈએ.આવા પ્રશ્નોની યોગ્ય રીતે તપાસ માત્ર સંદર્ભમાં જ થઈ શકે છે.જ્યારે કાયદાની કલમ ૧૦ હેઠળ સંદર્ભ આપવામાં આવે છે, ત્યારે તેનાથી ઉદ્ભવતા તમામ આનુષંગિક પ્રશ્નો ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નક્કી કરી શકાય છે અને આ ચોક્કસ કેસમાં, કામદારોને આપવામાં આવતી રાહતની પ્રકૃતિ અંગે ટ્રિબ્યુનલને ચોક્કસ પ્રશ્ન મોકલવામાં આવ્યો છે.

૮. બંને પક્ષો દ્વારા ઉદ્દેખિત નિર્ણયોમાં દર્શાવવામાં આવેલા સિદ્ધાંતોનો સારાંશ નીચે મુજબ કરી શકાય છે:

જ્યારે પણ કોઈ કામદાર તેના એમ્પ્લોયર પાસેથી કોઈ પણ નાણાં અથવા કોઈ પણ લાભ મેળવવા માટે હકદાર હોય છે જેની ગણતરી નાણાંની દ્રષ્ટિએ કરવામાં આવે છે અને જે તે તેના એમ્પ્લોયર પાસેથી મેળવવા માટે હકદાર છે અને આવા લાભથી વંચિત છે ત્યારે તે કાયદાની કલમ ૩૩-સી (૨) હેઠળ શ્રમ અદાલતનો સંપર્ક કરી શકે છે. કાયદાની કલમ ૩૩-સી (૨) હેઠળ લાગુ કરવા માંગવામાં આવેલ લાભ એ જરૂરી છે કે તે પહેલાથી અસ્તિત્વમાં રહેલો લાભ હોય અથવા તે પહેલાથી અસ્તિત્વમાં રહેલા અધિકારમાંથી વહેતો હોય. એક તરફ પહેલેથી અસ્તિત્વમાં રહેલા અધિકાર અથવા લાભ અને બીજી તરફ ન્યાયી અને ન્યાયી માનવામાં આવતા અધિકાર અથવા લાભ વચ્ચેનો તફાવત મહત્વપૂર્ણ છે. પહેલું કાયદાની કલમ ૩૩-સી (૨) હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી શ્રમ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં આવે છે જ્યારે બીજું નથી. વર્તમાન કેસમાં ચુકાદામાંથી એવું ન કહી શકાય કે કામદારને આ પ્રકારનો અધિકાર અથવા લાભ મળ્યો છે કારણ કે આપવામાં આવેલી રાહતનો ચોક્કસ પ્રશ્ન પાછળના વેતન વિશે વધુ કંઈ જણાવ્યા વિના માત્ર પુનઃસ્થાપન સુધી મર્યાદિત છે. તેથી રાહત નકારી કાઢવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવવું જોઈએ, કારણ કે જે દાવો કરવામાં આવે છે પરંતુ આપવામાં આવતો નથી તે ન્યાયિક અથવા અર્ધ-ન્યાયિક કાર્યવાહીમાં નકારી કાઢવામાં આવે છે. વધુમાં જ્યારે પાછા વેતન માટેના દાવાના ચુકાદા અંગે કોઈ પ્રશ્ન ઊભો

થાય ત્યારે તમામ સંબંધિત સંજોગો કે જેમાં જવું પડશે, તેને વિવેકપૂર્ણ રીતે ધ્યાનમાં લેવું જોઈએ.તેથી, યોગ્ય મંચ કે જેમાં પાછા વેતનનો આવો પ્રશ્ન નક્કી કરી શકાય છે તે માત્ર તે કાર્યવાહીમાં છે કે જેને કાયદાની કલમ ૧૦ હેઠળ સંદર્ભ આપવામાં આવે છે.એવું કહેવું કે માત્ર પુનઃસ્થાપના પર, કામદાર, પુરસ્કારની શરતો હેઠળ, તેના પગાર અને ભથ્થાની તમામ બાકી રકમ માટે હકદાર હશે, તે ખોટું હશે કારણ કે, અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, તે શોધવા માટે ઘણા પરિબળો ધ્યાનમાં લેવા પડશે કે શું કામદાર વેતન પાછું મેળવવા માટે હકદાર છે કે નહીં અને કેટલી હદ સુધી.તેથી, અમારું માનવું છે કે ઉચ્ચ અદાલતે એવું માનવું ન જોઈએ કે પાછળના વેતનની મંજૂરી માટે શ્રમ અદાલતનો ચુકાદો પુનઃસ્થાપનની રાહતમાં ગર્ભિત છે અથવા પુનઃસ્થાપનનો ચુકાદો પોતે જ પાછળના વેતનના દાવા માટેનો અધિકાર પ્રદાન કરે છે.

આમ ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાં સ્પષ્ટ કરવામાં આવેલા સિદ્ધાંત પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે યોગ્ય મંચ જ્યાં પાછા વેતનનો પ્રશ્ન નક્કી કરી શકાય છે તે માત્ર તે મંચ સમક્ષની કાર્યવાહીમાં છે જેને કાયદાની કલમ ૧૦ હેઠળ સંદર્ભ આપવામાં આવે છે.ત્યારબાદ, શ્રમ અદાલત, તાત્કાલિક કેસમાં, ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલના કાર્યો પર ઘમંડ કરી શકતી નથી અને પ્રતિવાદી દ્વારા કરવામાં આવેલા દાવાને ધ્યાનમાં લઈ શકે છે, જે હાલના અધિકાર પર આધારિત નથી, પરંતુ જેને આઈ.

ડી. અધિનિયમની કલમ ૧૦ હેઠળ સંદર્ભમાં યોગ્ય રીતે ઔદ્યોગિક વિવાદનો વિષય બનાવી શકાય છે. તેથી, શ્રમ અદાલતને આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળ પ્રતિવાદી દ્વારા કરવામાં આવેલા દાવાને અનિશ્ચિત દાવામાં ચુકાદો આપવાનો કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી અને જ્યાં સુધી યોગ્ય મંચ દ્વારા આવો ચુકાદો આપવામાં ન આવે ત્યાં સુધી પ્રતિવાદી-કામદાર શ્રમ અદાલતને આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળની અરજીમાં તેની બરતરફીને ખોટી ગણાવીને તેની અવગણના કરવા અને તેના આધારે તેના વેતનની ગણતરી કરવા માટે કહી શકે નહીં.તેથી, અમારા માટે શ્રીમતી શ્યામલા પપ્પુની દલીલો સ્વીકારવી અશક્ય છે કે પ્રતિવાદી-કામદાર કલમ ૩૩ સી (૨) હેઠળ વેતનના નિર્ધારણ અને ચુકવણી માટે અરજી દાખલ કરી શકે છે, તેના આધારે કે તે હાઈકોર્ટ દ્વારા રિટ પિટિશન નંબર ૧૫૧૭૨/૧૯૮૭ તારીખ ૨૮/૧૦/૧૯૮૭ માં પસાર કરાયેલા ઉપરોક્ત આદેશ અનુસાર સેવામાં ચાલુ રહે છે.કામદાર માટે વિદ્વાન સલાહકારની દલીલમાં કોઈ બળ નથી અને તે અસ્વીકાર્ય છે.અમારા મતે, શ્રમ અદાલતે આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૩૩સી (૨) હેઠળ દાખલ કરેલી અરજીને મંજૂરી આપીને ભૂલ કરી છે અને કામદારને માત્ર પગાર જ નહીં પરંતુ બોનસ પણ ચૂકવવાનો આદેશ આપ્યો છે, જો કે તે તેના દ્વારા મેળવેલા સ્ટે ઓર્ડર પછી અપીલકર્તાઓની કચેરીમાં હાજર થયો નથી.શ્રમ અદાલતે આ આદેશ પસાર કરવામાં કાયદાની સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે જેને ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ યોગ્ય રીતે આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો અને ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા ભૂલથી

બરતરફ કરવામાં આવ્યો હતો.ઉચ્ચ અદાલતે પણ આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૩૩સી (૨) ના અવકાશને ધ્યાનમાં ન લેવા માટે સમાન રીતે સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે. તેથી, વિવિધ કેસ નંબર ૧૧/૧૯૯૩ તારીખ ૨૩/૦૮/૧૯૯૫ માં શ્રમ અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા આદેશ અને સી.એમ.ડબલ્યુ.પી. માં હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ૦૯/૦૧/૨૦૦૨ ના આદેશને ગેરકાયદેસર અને બિનજરૂરી ગણાવીને રદ કરવામાં અમને કોઈ ખચકાટ નથી.અમે તે મુજબ કરીએ છીએ.

તે જ સમયે, પ્રતિવાદી-કામદારને અન્ય કોઈ ઉપાય વિના છોડવો જોઈએ નહીં.પ્રતિવાદી-કર્મચારીના જણાવ્યા અનુસાર, તેમની પ્રથમવાર ૨૪/૦૪/૧૯૭૩ પર વરિષ્ઠ માર્કેટિંગ ઇન્સ્પેક્ટરની કચેરીમાં કારકુનના મોસમી પદ પર નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ તેમની નિમણૂક વર્ષ ૧૯૮૧,૧૯૮૨,૧૯૮૩,૧૯૮૪,૧૯૮૫,૧૯૮૬ અને ૧૯૮૭માં કરવામાં આવી હતી અને તેથી, પ્રતિવાદી નિયમિત થવા અને પગાર અને અન્ય વેતન મેળવવા માટે હકદાર રહેશે.એ સાચું છે કે, રિટ પિટિશન નંબર ૧૫૧૭૨/૧૯૮૭ હજુ પણ હાઈકોર્ટની ફાઈલ પર બાકી છે.બંને પક્ષો રજૂ કરે છે કે દલીલો પૂર્ણ થઈ ગઈ છે અને બાકીની રિટ અરજીનો કોઈપણ સમયે નિકાલ કરી શકાય છે.તેથી અમે હાઈકોર્ટને વિનંતી કરીએ છીએ કે આ આદેશ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી ત્રણ મહિનાની અંદર રિટ પિટિશનનો નિકાલ કરવામાં આવે.અમે સ્પષ્ટ કરીએ છીએ

કે અમે હરીફ દાવાઓના ગુણદોષ પર કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરી રહ્યા નથી.

તદનુસાર, દીવાની અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે અને શ્રમ અદાલત અને ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા સી.એમ.ડબલ્યુ.પી. માં પસાર કરાયેલા આદેશોને રદ કરવામાં આવે છે.જોકે, ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ આપવામાં આવશે નહીં.

અપીલ મંજૂર.

વી. એસ.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.